משנה · אחרונים · תוספות רבי עקיבא איגר · סדר נשים

תוספות רבי עקיבא איגר על משנה כתובות

רבי עקיבא איגר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות רבי עקיבא איגר על משנה כתובות

רבי עקיבא איגר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-רבי-עקיבא-איגר-על-משנה-כתובות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 5
משנה ז 6
משנה ח 7
משנה ט 8
משנה י 8
פרק ב 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ה 10
משנה ו 11
משנה ז 11
משנה ח 12
משנה ט 12
משנה י 13
פרק ג 14
משנה א 14
משנה ב 15
משנה ג 15
משנה ד 15
משנה ה 16
משנה ט 16
פרק ד 17
משנה א 17
משנה ג 17
משנה ד 18
משנה ה 19
משנה ט 19
פרק ה 19
משנה א 19
משנה ב 20
משנה ה 20
משנה ו 20
משנה ז 21
פרק ו 22
משנה ו 22
משנה ז 22
פרק ז 23
משנה א 23
משנה ב 23
משנה ד 24
משנה ה 24
משנה ז 24
משנה ח 24
משנה י 25
פרק ח 25
משנה א 25
משנה ג 26
משנה ד 26
פרק ט 27
משנה א 27
משנה ב 27
משנה ד 28
משנה ה 28
משנה ט 29
פרק י 29
משנה א 29
משנה ג 31

משנה ד 31
משנה ה 31
פרק יא 32
משנה א 32
משנה ב 32
משנה ד 32
משנה ה 33
פרק יב 33
משנה ב 33
פרק יג 33
משנה א 33

פרק א

משנה א

[אות א] **במשנה ואלמנה כו'**. דוקא בעולה אבל נכנסה לחופה ולא נבעלה אף דאין לה טענת בתולים כדאי' (במתני' ד') היינו להפסיד כתובתה. אבל מ"מ שייך לטעון לאסרה עליו מש"ה נשאת בד' ירושלמי:

משנה ד

[אות ב] **במשנה ואין להם כו'**. בכנה"ג כ' דאם היתה נדה כשנכנסה לחופה עם הראשון ונתאלמנה קודם שתטהר יש לה ט"ב:

משנה ה

[אות ג] **במשנה מפני שמתייחד כו'**. ולא מהימנין ליה דלא בעל משום חזקה דא"א טורח בסעודה כמ"ש הרע"ב במתניתין שלאח"ז. דאמרי' שמא שכח שבא עליה או שהעיר בה מתוך חיבתו ולא ידע ששיבר בתוליה פירש"י (ד' יו"ד) ותוס' כ' א"נ כיון דמתייחד עמה בודאי בא עליה דלא מוקי אינש אנפשיה:

משנה ו

[אות ה] **תוי"ט ד"ה לא כי. א"א לפרש שמכחישה כו'**. הא ודאי דמתני' לא איירי בברי וברי דהא להדיא אמרי' בסוגיין (רפ"ב) דלא אמר ר"ג בברי וברי. אלא דמ"מ ק' לישנא דלא כי. דלשון זה משמע ברי כדאיתא (ספ"ג דבב"ק). וע"ז תירצו תוס' דהכא דליכא למטעי דמיירי בברי דמהיכא ידע וכו' מש"ה שייך שפיר לשון לא כי. ואולם ק' לי לשיטת ר"ח דמ"ע פתחה סתום א"כ במתני' דבסמוך היא אומרת מ"ע איך קתני והוא אומר לא כי הא איכא למטעי דמיירי בברי דאומר דמצא פתחה פתוח דהיינו דלא נמצא דמים ואומרת מכ"ע אני והוא אומר לא כי בברי כי מצאתיך ג"כ פ"פ ומה דאר"י תביא ראי' לדברי' היינו על הבירור של טענת דמים ועל טענתו פ"פ י"ל דס' ר"י כתובה דאורייתא וא"נ להפסידה וגם אף אם נאמן מטעם חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה י"ל דבזה דנמצאת בעולה ע"י ט"ד י"ל דעכשיו נהפך על כך ושנאה דאינו רוצה גם במכ"ע כי בחזקת שלימה נשאה מש"ה משקר ואומר שמצא פ"פ וצ"ע:

[אות ו] **שם ד"ה נאמנת. דוקא כשאפשר שנאנסה משנשאת**. היינו אף דהיא טוענת משארסתני נאנסתי דמשמע באירוסין קודם נשואים. מ"מ מהימנא במגו דנאנסתי אחר נשואין. ואף דהתוי"ט כ' בסמוך בשם הרא"ש דהא דבאומרת בתולה הייתי לא מהימנ' במגו דמכ"ע דהוי מגו להוציא היינו דבברי וברי לא מהני להוציא אבל הכא בברי ושמא

אמרי' מגו להוציא. דהרי לפי חד טעמא הטעם דר"ג דנאמנ' משארסתני במגו דמ"ע והיינו ג"כ אף דהוי להוציא מ"מ בברי ושמא אמרי' מגו להוציא וכמ"ש הש"ך (סי' פ"ב בריש דיני מגו) בשם הר"ש מקינון והגהת מרדכי. אף דלפ"ז גם לאידך טעמא דר"ג דנאמנת משום דאיכא חזקת הגוף וכיון דמ"מ צריך לבא לדין מגו דמשנשאת נאנסתי א"כ מאי הרווחנו באידך תירוצא. י"ל דבעי לשנויי אף לר"י במתני' שבסמוך היא אומרת מכ"ע טענתייהו במאתים ומנה א"כ ליכא מגו. וכמ"ש תוס' להדיא דשנויא קמא דמגו לא קאי לר"י. גם י"ל דלא ניחא להך תירוצא הך מיגו דמכ"ע כיון דמכ"ע עצמו לא מהימנא באומרת מכ"ע אני תחתך לטעמא קמא כיון דליכא מגו והוי רק קצת מגו דטענה טענה מעליא בזה לא ניחא לאידך תירוצא:

[אות ד] **במשנה לא מפיה אנו חיין**. משום דאחד משלשה עמודי העולם הוא אמת לזה אמר דעל פי' של זו אין אנו חיין להחזיק דבריה לאמת כ"כ הש"מ בשם תלמידי הר"י:

[אות ז] **בתוי"ט ד"ה נאמנת. לא אמרי' מגו לאפוקי ממונא ע"כ**. ובתוס' תירצו עוד דהוי מגו במקום חזקה דא"א טורח בסעודה ועדיף מחזקה דעלמא דמבעי' לן (בפ"ק דב"ב) במגו במקום חזקה:

[אות ח] **שם בא"ד מהיכא תיתי שתהא היא נאמנת כו'**. ויש שתירצו דבחזקה ורוב מוציאין ממון והכא אית לה חזקת בתולה ורוב אין מזנים:

משנה ז

[אות ט] **תוי"ט ד"ה נאמנת כו'. אפי' לא הכיר בה**. זהו עדיין לא נשמע ממתני' דהא י"ל דלרבנן דמכ"ע יש לה ר' ודמי לבתולה. ואי דמסתמא מתני' גם כרבנן. א"כ ממילא נשמע דנמצאת בעולה אין לה כלום דהא היא תבעה רק מנה ואם גם לפי טענתו דרוסת איש יש לה מנה טענתייהו במאי. וא"כ למאי אצטריך מתני' דנאנסתי לאשמעי' דמקח טעות לגמרי. אלא ע"כ דממתני' דהכא אין ראיה די"ל דאתיא כר"מ וטענתייהו במאתים ומנה. אבל בסוגיי' איתא דמתני' דהכא לאפוקי מדרב"ח. והיינו דרמב"ח אמר לעיל דאפי' לר"מ בלא הכיר בה לאו כלום דמ"מ הוי טעות ולשון הרע"ב צ"ע:

[אות י] **בא"ד צ"ל כמו שכתבו התוס' בשם ר"ח כו'**. זה תמוה לי דלשיטת ר"ח ע"כ מתני' דקתני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש היינו דטוען טענת דמים. דאי בטוען פ"פ הוי ברי וברי דהא לדבריו אינה מוכת עץ. והא אמרי' (רפ"ב) דבברי וברי לא אמר ר"ג אלא ע"כ דמיירי בטענת דמים וא"כ עדיין במתני' דהכא הוי ס"ס:

משנה ח

[אות יא] **משנה לנתין ולממזר**. אף דבבא זו רק מן להכשיר בה א"כ למאי הלכתא נקט לנתין ולממזר מה פסול יש בה בזה יותר מנבעלה לנכרי. י"ל דרצה להשמיענו אף דנתין וממזר בודאי הוי מיעוטא דאפילו ברוב כשרים אסורה מחששא דנבעלה למיעוט וכדאמרי' בסוגיא דמאן דפוסל פוסל אפילו ברוב כשירים. אולם לפ"ז קשה מהא דאמרינן בסוגיא עלה דברייתא ראוה שנכנסה עם אחד לסתר או לחורבה דלר"א דנסתרה נבעלה. הא דקתני לסתר היינו לסתר חורבה דמתא או לחורבה דדברא וצריכי דאי אשמעי' חורבה דדברא בההיא קאמר ר"י דאיכא ר"פ והא מדנקט ר"י בחזקת בעולה לנתין ולממזר דגם בדברא הויין מיעוטא נשמע דפוסל אפי' בר"כ. ונלע"ד דהא לר"א אמרינן דמכשיר גם בבתה כמבואר מסוגיא וא"כ דינא דפלוגתא דר"ג ור"י אף לבתה דר"ג מכשיר דחזקת אם מועיל לבת. וא"כ שפיר י"ל דס"ד דר"י מודה ברוב כשרים כיון דאיכא רוב וחזקת כשרות נאמנת ואפי' לגבי בתה. והא דנקט לנתין ולממזר היינו לענין דפסלי' להולד לבא בקהל דכיון דאיכא רוב נכרים ודנין דעכ"פ היא נתחללה ואזדא לה חזקת כשרות דהאם מש"ה הולד פסול לקהל דבליכא חזקת כשרות פסלי' גם משום מיעוטא אבל בחורבה דמתא דאיכא חזקת כשרות וגם רוב ס"ד דנאמנת:

[אות יב] **שם במשנה עד שתביא ראיה לדבריה**. וא"ת ומה מועיל ראיה שזהו כשר מ"מ ניחוש דלמא אפקרה נמי לאחריני ונבעלה לפסול וי"ל כיון דלר"ג מהני בריא וח"כ גם ר"י לא פליג עליו אלא בנבעלה וודאי והספק למי דאתרע חזקה או מטעם דהירושלמי דהזונות רצות אחר פסולים. אבל בספיקא דאפקרה דהספק בעיקר המעשה אם נבעלה עוד גם לר"י מהימנא לא נבעלתי עוד בברי וח"כ. וא"ת הא בבא על ארוסתו ספ"ז דיבמות (דס"ט ב') ס' רב דהולד ממזר ולא מהני בדיקת האם ובפשוטו טעמא דרב דס' כר"י אלמא דלר"י גם בספיקא דאפקרה לא מהני ברי וח"כ וי"ל דלאו משום דס' רב כר"י אלא דס' כר"א דאמר מאן דמכשר בה פוסל בבתה דחזקת האם לא מהני להבת. וראיה לדבר מדפרכינן בסוגיא הא דא"ר אין אוסרים על היחוד לימא דלא כר"י. ולא פריך בחזקה יותר דרך רומיא דרב אדרב מהאי דבא על ארוסתו. אלא ע"כ די"ל דטעמיה בהאי משום דס' כר"א. וא"ת והא ביבמות שם מדמי האי דילדה תאכל בתרומה אף דמיירי לגבי עצמה. וי"ל דמ"מ לענין דנבעלה לישראל אין ח"כ מסייעתה דהא לא נפסלה בכך אלא דאין העובר מאכילה בתרומה ולגבי זה אין לה חזקה ואדרבה קצת חזקת איסור נמי איכא:

משנה ט

[אות יג] **תוי"ט ד"ה נאמנת כו'**. **אבל בתה הא פסקי' כו'**. נראה דעת התי"ט דבתה כיון דאילו לא נאמין לעדותה היו פוסלין אותה לקהל והוי כדיעבד מש"ה מכשירים אותה אף לכהונה. אך לא ידעתי למה צריך לדחוק בכוונת הרע"ב כאן ובקדושין הלא בפשוטו י"ל דדוקא לאכשורה בקהל נאמנת דהוי דיעבד. אבל לכהונה גם בתה פסולה לכתחילה. וזהו מסקנת דעת הרמ"א בשו"ת (סימן כ"ד) עיי"ש.

משנה י

[אות יד] **במשנה אם רוב אנשי העיר משיאים לכהונה**. נראה דאם הרוב עודף על המיעוט רק בא' דיש למשל נ"א כשירים ונ' פסולים דבזה אסורה לכהן מאותה העיר דהא הוא יודע בעצמו שהוא לא בא עליה וא"כ הוא אינו בכלל הספיקות ולגבי דידיה נשאר רק מע"מ שעומדים בספק ואינו יכול לתלות ברוב וחידוש שלא נמצא מפורש מי שדיבר מזה:

פרק ב

משנה א

[אות טו] **תוי"ט ד"ה כתובתה וכו'**. **דמגו במקום עדים הוא**. לפ"ז לא הוצרך התוי"ט לומר בתחלה דהכא מודה ר"ג כיון דאיכא ברי וברי דהא בלא"ה ניחא דבליכא עדים הבעל מהימן משום מגו. ובתוס' כתב דהא דמצרכינן לתרוצא דמודה ר"ג בברי וברי היינו למ"ד הטוען אחר מעשה ב"ד ל"א כלום. וא"כ לדידן בפשוטו ניחא. ואפשר לומר דמ"מ כיון דהאמת הכי הוא מש"ה נקט לה התוי"ט כדי לאוקמי מתני' בכל גווני דאף במקום שאין כותבין דא"נ לומר פרעתי וליכא מגו מ"מ בלא עדים הבעל מהימן דהוי ברי וברי. ואף במקום שכותבין ונאבדה דאיכא מגו מ"מ מהני עדים דהוי מגו במקום עדים:

[אות טז] **בא"ד מפני שהוא מודה במקצת**. ובבעל התרומות (שער ז' ח"ב סימן כ"ז) כתב בשם יש מפרשים דהכא ליכא שבועה דאורייתא דלא הוי הודאה ממין הטענה וכטענו חטים והודה בשעורים דמי עיי"ש וצ"ע:

משנה ב

[אות יז] **תוי"ט ד"ה ומודה ר"י**. **ומכיון דלאיסור והיתר לא מהימנא**. ק' לי דלענין מאי לא מהימנא לאיסור הא באשת כהן אף לדבריה אסורה היא. ובאשת ישראל כיון דמיירי בנתקדשה אחר ג"ש ויום אחד מדקתני עד שלא ארסתיך נאנסת הא באמת מותרת לבעלה מטעם ס"ס וא"כ לא נתבטל דבריה לענין איסור:

[אות יח] **בא"ד והתוספות מפרשים וכו' יכול לומר חי אני**. היינו דהתם במכ"ע עצמה לא היתה נאמנת כדס"ל לר"י והוי רק קצת מגו דהוא טענה מעולה דלא פסלה נפשה מכהונה בזה ס"ל לר"י דלא מהני מגו אבל היכא דאי טען להד"ם הוי נאמן הוי מגו מעלי' כ"כ מהרש"א והוציא כן מדברי תוס' (די"ג א' ד"ה רב אסי כו'). ועדיין ק"ל דתוס' בקושייתם על רב אסי הא בלא"ה יקשה דאמאי במשארסתני נאנסתי לא ס"ל לר"י מגו וגבי שדה זו של אביך אמרי' מגו והא זהו פרכת הש"ס ולפי שינוי' דשור שחוט והיינו כסי' הנ"ל ממילא ליכא קושיא לר"א וזהו תירוצם דתוס' וצ"ע:

משנה ג

[אות יט] **בהרע"ב ד"ה אנוסים כו'**. **מחמת קורבה**. ולא משוו נפשייהו רשעים בכך דהא אומרים דהאמת שהלוהו ואף דגורמים שיטרוף ממשעבדי שלא כדין מ"מ אין זה מעשה רשע כיון דהלוהו באמת קודם שקנה ולא הי' לו לקנות. ועוד יכולים להתנצל ולומר סברנו שהמלוה לא יסמוך עלינו אלא יחתום עליו עוד עדים כשרים סמ"ע. ולפ"ז מיירי רק באומרים שההלואה היא אמת אלא דבאו לפסול השטר ע"י שקרובים היו ומ"מ אפי' מע"פ לא הוי דהוי תחלתו בפסול. אבל הט"ז כתב דסמכו עצמם דמסתמא יהא גלוי לכל שהם קרובים ולא ידונו על השטר עיי"ש. א"כ אפשר דגם באומרים קרובים היינו וההלואה הי' שקר מהימני. אמנם לענ"ד נסתר זה מדברי תוס' בשמעתין (ד"ה חזקה אין העדים וכו') וצ"ע דבעיא היא (פ"ק דב"ב) ולא אפשיטה וכו' כוונתם לא דנפשט מדר"מ דלא אמרינן מגו במק"ח דהא למסקנא טעמא דר"מ דס"ל מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו. אלא כוונתם דנפשוט מדרבנן דאמרי' מגו במק"ח. ואם נימא דאף באומרים פס"ע היינו והמלוה חתם אותנו בלא דעת הלוה ולא ראינו ההלואה וחתמנו שהיינו קרובים. א"כ לא נפשוט האיבעיא דדלמא באמת מיירי רק בכה"ג ואלו אמרי פס"ע היינו והלואה היה אמת א"נ דהוי מגו במק"ח דמלוה גופי' מידק דייק אע"כ דס"ל א"א לאוקמי בהכי דבזה גם בפס"ע היינו משוו נפשייהו רשעים. (אמר י"מ התלמיד לכאורה יש לדחות דברי רבינו די"ל דהתוס' ס"ל כהט"ז ומ"מ קושייתם מהא דאמר חזקה אין העדים וכו' והיינו לפי סברא הראשונה שכתבו התוס' (שם ד"ה קטנים) דהך חזקה אין העדים כו' לא תליא בהך סברא דמלוה מידק. וכן מבואר בהדיא באורים ותומים בכללי מגו (סי' ס"ג) עיי"ש. ויהיה מדוקדק מה דהעמידו תוס' קושייתם על הא חזקה אין העדים ולא על דלעיל מלוה גופי' כו'. אך אפשר לתרץ דברי רבינו דהוא אזיל לשיטתו אשר בספר דרוש וחידוש שלו בסוגיין עמד בקושיא על תירוץ שני של התוס' ותופס לעיקר שהחזקה אין העדים כו' ג"כ עיקר הטעם דמלוה מידק דייק עיי"ש ויהי' מוכח דהתוס'

לא ס"ל כהט"ז. וע"כ צריכים לומר דקושי' התוס' היא רק מפ"ע דבקטנים בודאי לא שייך שמשווים עצמם רשעים כיון דבאותה שעה קטנים היו ומה שהעמידו קושי' על חזקה אין העדים כו' ע"כ היינו משום דכאן מוזכר לשון חזקה ועדיין הדבר צ"ע ובפרט בענין סברת החזקה אין העדים שאפשר לפרש דלא כמבואר בספר דרוש וחידוש ואין כאן מקום להאריך):

[אות כ] **תוי"ט ד"ה אינן נאמנים וכו'. דבשני עדים לא אמרינן מגו.** וברישא דמתני' דאמרינן מגו דאי בעי שתקי. והר"ן הוסיף דברישא אין אחד צריך לחבירו דאם הוא שותק ממילא לא היה מתקיים השטר וכ"כ הש"ך (סימן פ"ב) בכללי מגו וכ"כ בספ"י. ולפ"ז הא ואם יש עדים היינו אפי' ע"א דבזה אם הוא שתק מ"מ יהיה קיום ע"י השני בצירוף העד מן השוק. ואף לפ"ז אם הי' ג' עידי השטר ואמרו כת"י הוא זה אבל אנוסים היינו לא היו נאמנים דהא כל אחד לעצמו אינו מועיל בשתיקתו כיון דאיכא ב' עדים מבלעדו. וצ"ע:

משנה ה

[אות כא] **במשנה שהפה שאסר.** ק"ל למאי צריך לזה הא בדיבורה א"א הייתי לא מהימנא לב"ד בדרך נאמנות ועדות ואנן אמרי' שאינו אמת אלא מדין שוויי' אנפשה חד"א וכיון דהיא מסיימת וגרושה אני מעולם לא אסרה. ובפרט בנשביתי וטהורה אני דשבויה עצמה ליכא איסור כלל אלא הטומאה והיא ידעה בעצמה אם נטמאה אי לא ולזה באמירתה נשביתי ליכא ענין שוויי' אנפשי' חד"א אם יודעת בעצמה שלא נטמאה וכאשר אמרה בעצמה טהורה אני א"כ למ"ל טעמא דהפה שאסר הא לדידן ליכא בירור כלל על השביה ושוויי' אנפשי' חד"א ג"כ ליכא. גם ק' לי לישנא דמתני' ואם יש עדים שהיתה א"א והיא אומרת גרושה אני דמשמע דאחר שבאו עדים אמרה גרושה אני. והא באמת אף באמרה תחלה א"א הייתי וגרושה אני ואח"כ באו עדים לא מהני ואפי' בבאו עדים אחר שנשאת לא מהני. וא"כ הי"ל למתני' סתם ואם באו עדים שהייתה א"א א"נ והי' קאי ארישא דא"א הייתי וגרושה אני נאמנת ואם באו עדים אח"כ א"נ. וכן בסיפא דשבויי' למאי קתני ואם באו עדים וכו' ואמרה טהורה לא לתני כלל ואמרה טהורה אני והוי קאי ארישא דנשביתי וטהורה אני דנאמנת ואם באו עדים היינו אח"כ (והיינו קודם שהתירוה להנשא) ועלה שייך למתני ואם משנשאת וכו' וצלע"ג:

[אות כב] שם **ואם יש עדים שנשבית.** ודוקא אם העדים לפנינו אבל על קול שיש עדים במדה"י שנשבית אין אוסרין (גמרא כ"ג א'). ואינו דומה לקול שיש עידי קדושיה. משום דשאני שבויה דמנוולה נפשה גבי שבאי. או משום דשבויה רק איסור לאו וקדושי' איסור

מיתה תוספות קדושין (י"ב ב' ד"ה אם). ותמהני ואיך אפשר לומר כטעם השני והא ב"ב (קל"ה א') באיכא סהדי במדה"י דאית ליה אחי קאמר גם כן אם הקלו בשבויה ניקל בא"א (וגם שם פירשב"ם דאיכא איסור חנק וצ"ע) ומה איסור מיתה איכא התם והא היא אלמנה והחשש רק דהיא זקוקה ליבם ואסורה בלאו. וכ"כ ק"ל בתוס' יומא (נ"ה ב' בד"ה השולח חטאתו). דדוקא במביא גט חיישינן למיתה משום חומרא דא"א. והא החשש רק דמת והגט בטל וזקוקה ליבם וא"כ אין כאן חשש א"א:

[אות כג] **תוי"ט ד"ה אשת איש הייתי וכו'**. **דלא הוי תיובתא לי"א בתרא נ"ל דלהכי איצטריך**. לענ"ד בפשוטו לק"מ דנראה דמה דקתני ואם יש עדים שהיתה א"א והיא אומרת גרושה אני וכן בשבויי' ואם יש עדים שנשבית ואמרה טהורה אני לא דאומרת השתא שהיא גרושה או טהורה דזהו פשיטא דא"כ בטלה כל דיני שבויי' וגם א"כ היכי קתני עלה ואם משנשאת באו עדים לא תצא הא בלית לה מגו פשיטא דתצא ואף בשבויה דהא אף בנשבית תחת בעלה תצא כדאיתא בפרקין במשנה ט' מכ"ש בנשבית מקודם ונשאת אח"כ ובאו אח"כ עדים דנשבית דתצא א"ו דאומרת טהורה היינו שמחזקת דבריה מה שאמרה מקודם מש"ה בנשאת ובאו עדים ל"ת כיון דכבר היתה נאמנת במגו. וא"כ ממילא ליכא קושיא דלתני רבותא יותר דאף באמרה א"א אני. ואחר כ"ד גרושה אני דא"נ. דזהו רבותא דאף שאמרה א"א הייתי וגרושה אני דכבר נאמנת בדבורה דגרושה אני מ"מ אם אח"כ באו עדים דהיא א"א אסורה:

משנה ו

[אות כד] **בהרע"ב ד"ה הרי כו'**. **מסיח לפי תומו**. והר"ן הוכיח מסוגיין דקטן אף בלא מסיח לפי תומו נאמן:

[אות כה] **בתוי"ט ד"ה שנשבו וכו'**. **וכתבו התוס'**. לענ"ד לפי מ"ש הרא"ש בתשו' (כלל ס"ו סי' ח') והובא בש"ך (סי' נ"ח ס"ק י"א ובסי' פ"ב בכללי מגו אות ה') דאם על הטענה שהיה יכול לטעון יש עדים פסולים נגדו לא הוי מגו דלא רצה להכחיש העדים עיי"ש א"כ מתני' דהכא י"ל דמיירי דעדים פסולים מעידים דנשבו ואילו לא הודית דנשבית לא נאסרה ע"י פסולים ולזה נקט אמרה נשביתי וטהורה אני דאסורה מחמת הודאתה דנשבית וא"נ לומר טהורה אני במגו דלא רצתה להכחיש עדים פסולים:

משנה ז

[אות כו] **בתוי"ט ד"ה וכן שני אנשים**. **משום פלוגתא דר"י ורבנן**. וכ' תוס' אבל בב' נשים משמע דלא פליג וכו' אבל למאי דמוקי פלוגתייהו משום גומלים קשה. וק' לי הא י"ל

דהך אוקימתא אזלא לר"י לקמן (דף ל"ו) דר"י ור' דוסא אמרו ד"א ולר"י שבויי' מותרת א"כ לא מצי ר"י למפלג על ב' נשים שנשבו וצ"ע:

משנה ח

[אות כז] **בתוי"ט ד"ה רבן שמעון ב"ג כו'. דבמקום קול הוי חד מהימן.** אף דקול עדיף מע"א דע"י קול אחתינהו וע"י ע"א לא היינו מחתין ליה דאין ערעור פחות משנים מ"מ מסקינן ע"פ ע"א כיון דמסייע ליה החזקה לבטל הקול. תוס':

[אות כח] **בא"ד אלא שראיתי להר"ן כו'**. וגם בתוס' מפורש כן דכתבו לעיל לפי אוקימתא דפליגי בגומלין דמיירי בתרומה דאורייתא ואלו הכא כ' דהך מיירי בתרומה דרבנן דבתרומ' דאורייתא לא מוקמי' אחזקה אף למ"ד תרי ותרי ספיקא דרבנן:

משנה ט

[אות כט] **הר"ב ד"ה פסולות כו'. דאשת כהן אסורה.** אף דזהו שייך גם בפנויה להנשא לכהן ולפסול מתרומה דבי נשא מ"מ אסברא לה באשת כהן דאילו בפנויה ע"כ דמיירי באומרת טהורה אני. דבאומרת טמאה אני פשיטא דאסורה משום דשויא אנפשה חתיכה דאיסורא. וא"כ נשמע דאינה נאמנת על עצמה ולא הוי צריך למיתני הסיפא ואין נאמן אדם ע"י עצמו. אבל אם מיירי באשת כהן י"ל דס"ד דמיירי באומרת טמאה אני דבעלמא אינה נאמנת משום דאמרי' עיניה נתנה באחר והכא נאמנת. ספר כתובה. ועדיין אינו מספיק על לשון הרע"ב דא"כ אסורה כשנאנסה והתוי"ט הביא עלה הילפותא הא בלא"ה אסורה דנתחללה מביאת נכרי דאפי' פנוייה אסורה לכהן וכמ"ש. ולפי מ"ש בהגהת ש"ע (סי' ז') בשם ש"ג דבנשואה שבוייה וע"א מעיד דטהורה והיא אומרת נטמאתי נאמנת לאסרה עצמה על בעלה ול"א בזה עיניה נתנה באחר. נסתרו דברי הס"כ דאיך היה אפשר לומר דמתני' בנשואה ודוקא באמרה טמאה אני א"כ היכי קתני עלה אפילו עבד ואפי' שפחה נאמנות הא באמרה טמאה היא נאמנת נגד העבד ושפחה:

[אות ל] **שם בהרע"ב ד"ה אין אדם. הר"ז לא ישאנה.** ואם נשאה לא תצא כ"כ הריטב"א יבמות בשם תוספות. וההיא דזכריה בן הקצב דאסרוה עליו צ"ל דבעל גרע דעל עצמו ליכא עדות כלל אבל בפנויה שהמעיד אינו בעלה ושם עדות עליו ואח"כ נשאה בזה ל"ת:

[אות לא] **תוי"ט ד"ה אפילו שפחה. חוץ משפחתה.** וכן בנה ובתה א"נ ובמסל"ת הכל נאמנים חוץ היא ובעלה:

[אות לב] **שם ד"ה ר"ז בן הקצב. והי' כהן כ"כ רש"י.** לענ"ד יש הפרש בין הרע"ב לרש"י בזה דהרע"ב מפרש כן במתני' משמע דצריך לזה דרך פירוש במתני' דאילו לא היה כהן למאי נ"מ דא"נ ע"י עצמו נשמע מיני' דס"ל להרע"ב דבעלה ישראל שמעיד על אשתו

דנאמן לענין שאם תתאלמן ממנו דמותרת לכהן דזהו לא מקרי על עצמו כיון דלדידיה ליכא נ"מ בזה. אבל רש"י לא פי' כלום במתני' רק על הברייתא דקתני ואף עפ"כ יחד לה בית בחצרו. ע"ז כתב רש"י אעפ"כ שאסרו עליו שהיה כהן מדלא פי' כן במתני' שהיה כהן משמע דבמתניתין אינו הכרח לזה דלא קתני דאסרו עליו די"ל דהיה ישראל אלא דא"ל דא"נ להתירה לכהן לכשתתאלמן ורק בברייתא דמוכח דאסרי עליו כתב רש"י דכהן היה:

משנה י

[אות לג] **הרע"ב ד"ה זה כתב כו'. שקיום שטרות דרבנן**. ודוקא לקיים חתימת עדים אבל לקיים חתימת הלוה היא דאורייתא ובעינן עדות מעליא. סמ"ע וש"ך:

[אות לד] **שם בהרע"ב ד"ה ושהי' איש פלוני. תרומה דרבנן**. ומיירי באין גדול עמו דאל"כ באותו גדול לחוד סגי כיון דאין מעלין ממנה ליוחסין. תוס'. וע"ז קאמר הרע"ב אבל תרומה דאורייתא אין מאכילין ע"פ עדות כזה ר"ל בלא גדול עמו והא דלא מוקי בתרומה דאורייתא וביש גדול עמו דממנ"פ אם אין מעלין מתרומה דאורייתא ליוחסין מהני הך גדול לחוד דע"א נאמן ואם מעלין מתרומה ליוחסין לא מהני גדול עמו דדלמא יעלו ליוחסין ע"י עדות זו דראו בקוטנם. אע"כ דמיירי בתרומה דרבנן ובאין גדול עמו:

[אות לה] **תוי"ט ד"ה שיצתה. ויש מחלוקת בין המפרשים**. בתוס' ערובין דנ"ט א' ד"ה אפי' עבד נסתפקו אם קאי ההיא דהכא ביש גדול עמו גם על עד כאן היינו באים בשבת. ויהיה נשמע דע"א לחוד א"נ. וההיא (דפ"ה מ"ה) דעירובין אפי' עבד אפי' שפחה מיירי באמת דיש אחר עמו. או דלא קאי על הך דע"כ היינו באים בשבת ובאמת ע"א נאמן ומתני' דערובין כפשטא עיי"ש. ובאמת ק' לי מה"ת לומר דאין ע"א נאמן דמ"ש זה מכל איסורים דע"א דנאמן עכ"פ בלא אתחזק איסורא. ועל ההיא דעירובין דקתני דעבד או שפחה נאמן דלא אמרו חכמים את הדבר להחמיר אלא להקל. ומפרש בסוגיא שם דתחומין דרבנן. והלא אף היה דאורייתא אמאי לא נאמנו מדין ע"א נאמן באיסורין (דאפילו עבד ושפחה דדינייהו בכל דבר כאשה נאמנות) [אמר י"מ התלמיד תיבות אלו דאפי' כו' רשמתי בין שני חצאי לבנה כי לענ"ד הדבר צ"ע דאם נפרש כוונת רבינו בפשיטות דקושיא שני' מקשה על הגמרא דעבד ושפחה בעצמם יהו נאמנים דדינייהו כאשה הא זה כבר הקשה בתוס' ד"ה ותחומין ותירצו בתחומין לא הוו בידה אף דלכאורה אין ראיה לסברתם והדבר צ"ע עכ"ז התוס' מכריחין סברתם מחמת קושיא הנ"ל וגם ראיה מקטן כמבואר בדבריהם יעו"ש (ועוד אפשר לתרץ קושיית תו' דבתחומין יש טירחא רבה כמבואר בריטב"א שם משום הכי לא האמינו לנשים) ואולי יש איזה חסרון

תיבות בדברי רבינו וקודם תיבות דאפי' כו' צ"ל אע"כ מיירי בלא גדול עמו ומחמת שהוא מדרבנן משום הכי אמרו דאפי' כו' ויהיה כוונת רבינו לאלם קושיתו על התוס' וצ"ע כי הלשון קצת דחוק]:

פרק ג

משנה א

[אות לו] **במשנה על הגיורת**. היינו באונס דאילו במפותה כיון דקנסה לעצמה הוי מחילה כמו במתני' ו':

[אות לז] **תוי"ט ד"ה הכותית. וא"ת אמאי לא חשיב נמי אלמנה לכ"ג**. בתו' תירצו תחלה ע"ז דבפסולי כהונה לא מיירי והא דלא חשיב מצרי ואדומי משום שיש להם היתר. א"נ דלא חשיב אלא חייבי לאוין אבל קשה דלתני מחזיר גרושתו משנשאת ונבעל' שלא כדרכה (מבואר דס"ל דנשאת וגרשה ג"כ יש לה קנס וזה דלא כמ"ש התוי"ט בפרקין (מ"ג) בשם הטור. והא דלא נקטי משנתארסה היינו דזה אפילו לר"י בן כיפר דס"ל ביבמות (י"א ע"ב) דמחזיר גרושתו מאירוסין מותרת מן הנשואין אסורה וס"ל דבעי ג"כ נבעלה כיון דטעמא דריב"כ דכתיב אשר הוטמאה. ומ"מ דברי תוס' תמוהים דהא מבואר קדושין (ט' ע"ב) דבעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה וא"כ אין כאן קנס. וכמדומה מצאתי אח"כ הקושיא בס' כתובה). ועוד הו"מ למתני יבמה לשוק (וק"ל אמאי לא נקטי דהו"מ למתני בא על סוטתו שאירסה וזנתה תחתיו שלא כדרכה וגירשה ואח"כ אנס אותה. ואפשר לומר דתוס' רצו להקשות דליתני מה שהוא לאו אליבא דכ"ע אבל סוטה לר"י ב"כ ביבמות שם ליכא לאו בסוטה). וע"ז מסקו דתנא ושייר א"נ דלא חשיב אלא פסולי קהל עכ"ל. ומ"מ אין זה כולל תירוץ על הכל דהא מצרי ואדומי הוא ג"כ פסולי קהל וצריכים לתירוץ הראשון דיש להם היתר או דלא חשיב חייבי עשה:

[אות לח] **במשנה הבא על אחותו**. בפ"ח דסנהדרין (מ"ז) איתא דבחייבי כריתות וחייבי מיתות ב"ד מצילין אותן ע"י נפשן להורגן כמו שכתב הרע"ב שם. ובש"ס שם הקשו ממתניתין דהכא דמחייב קנס בחייבי כריתות הא אין אדם מת ומשלם (דאף ע"ג דלא אקטל הו"ל כמו חייבי מיתות שוגגים דפטורים לשלם פירוש רש"י). ומסיק דהכא מיירי ביכול להצילו באחד מאיבריו:

[אות לט] שם **אע"פ שהן בהכרת**. אבל סתם מתני' דפ"ק דמגלה (מ"ה) כר' נחוניא בה"ק דח"כ פטורים מתשלומים כדאיתא בסוגיא דשם (דף ז' ב'):

משנה ב

[אות מ] **במשנה ולא יהיה אסון**. בתוספות בסנהדרין (דמ"א ע"א ד"ה אבל סקילה וכו') הקשו כיון דקרא כתיב ברוצח מנ"ל בנסקלין ונשרפין דפטורים מתשלומים כדמשמע בסוגיא דסנהדרין שם דלא ילפי' חייבי מיתות מהדדי:

[אות מא] **בתוי"ט ד"ה ועל השבויה. אף ע"ג דמדאורייתא כו'**. לכאורה י"ל דשאני התם דחזקת היתר שלה מסייע לברי שלה אבל להוציא ממון י"ל דמאורייתא חיישינן שנבעלה. אח"כ ראיתי שכ"כ הפ"י:

[אות מב] **שם ד"ה שנאמר וכו'. לענין חובל דמשלם ואינו לוקה**. והא דכ' הרע"ב ומפורש כן בסוגייא דמתני' דהכא דיש להם קנס מיירי בלא אתרו בו. הא גם באתרו לא ללקי כיון דאיכא בושת ופגם דזהו חבלה דממונא משלם מלקי לא לקי. ועיין בתו' בשמעתין ד"ה אלמא כו' בת"י דנקט לבושת ופגם דהוי חובל. וצ"ל דס"ל ממונא לקולא וא"כ י"ל דהטעם דהתורה היקל בחובל כיון דהלאו דלא יוסיף הותר מכללו במלקות וכדאיתא בסוגיין וא"כ י"ל דזהו רק לגבי לאו דחבלה אבל הכא דלאו הוא ממזר וכדומה הוי כמו בעלמא דמלקי לקי וממונא לא משלם. וזהו שלא כפסקא דהש"ע חוה"מ (סי' תכ"ד בסמ"ע סק"ג) שחובל בחבירו ביוה"כ אפי' אתרו ביה משלם דבחבלא ממונא משלם מלקי לא לקי הרי דאפילו בלאו דמעלמא אמרינן בחובל דממונא משלם מלקי לא לקי וצ"ע:

משנה ג

[אות מג] **תוי"ט ד"ה נערה. טור** (**סי' קע"ז**) עמ"ש לעיל במ"א (אות ל"ט) בתוי"ט ד"ה הכותית דמדברי התוס' מבואר דיש לה קנס. ומ"ש התוי"ט וראיה גמורה ממשנה ד' דפ"ק. לענ"ד אפילו קצת ראיה ליכא דהתם הטעם דהוא נושא אותה בחזקת בעולה דאף דעדים מעידים אותה שלא נבעלה מ"מ חושב דלשבחה אומרים כן כמ"ש תוס' (שם די"ב א' ד"ה שאני) וכיון דהוא נושא אות' בחזקת בעולה לא תקנו לה כתובה רק מנה. משא"כ הכא דלא שייך כן וכיון דמעידים עדים שלא נבעלה מה"ת לא יהיה לה קנס ובפרט באם היתה נדה כשנשאת לחופה ונתאלמנה קודם שתטהר דכתבנו לעיל פ"ק (א"ב) בשם שה"ג דיש לה כתובה מאתים אם כן פשיטא די"ל דגם קנס יש לה:

משנה ד

[אות מד] **בהרע"ב ד"ה לכשיוציאה כו'. לכשלא יכנוס כו'**. בין שהוא אינו רוצה בין שהיא או אביה מעכבים. והא דהיא יכולה לעכב היינו ביתומה או שבגרה אח"כ דבלא"ה הרי אביה יכול לקדשה בע"כ. ולחד תירוץ בתוס' אף בנערה אף דמיאון דידה אין מבטל

הקדושין דאב כונסה באמת מ"מ מהניא מיאון דידה שישלם קנס (ויהיה הפירוש לכשלא יכנוס מדעתה תוספות):

משנה ה

[אות מה] **בתוי"ט סד"ה שנאמר כו'**. **ולא דחי לל"ת**. ות"י כ' דהכא בדידה ליכא עשה דהא אי בעי אמרה לא בעינא ליה הלכך אין לה לעבור בלאו משום עשה דידיה. והא דנקט במתני' הטעם דלו תהיה לאשה אשה הראוייה היינו דלאו מיתורא דריש אלא דכתיב ולו תהיה דילפינן מיניה דמדעתה א"כ לא מקרי ראוייה לו דאין עשה דוחה לל"ת דכיון דאי אמרה לא בעינא מי איתא לעשה כלל. או דמתני' מיתורא יליף ומה דפרכינן וניתי עשה ולדחי לל"ת היינו דדלמ' קרא אתי' לחייבי כריתות דלא נימא כיון דאתרבאי לקנס אתרבאי לנשואין להכי כתי' קרא דלענין נשואין רק בראוי' לו ולהכי פרכינן דנימא דחייבי לאוין מקרי ראויה לו דעשה דוחה לל"ת. תוס'. וביבמות (דנ"ט ב' ד"ה ה"מ ר"מ) אחר תירוצם זה דפירכת הש"ס דדלמא קרא אתיא לח"כ דלא נימא כיון דאיתרבאי לקנס מותר לקיימן כתבו עלה קשה דמשני היכי אמרי' דדחו כגון מילה בצרעת וכו' א"כ למ"ל קרא שלא ישאנה. ולא זכיתי לעמוד על עומק כוונתם בזה דהא אפי' לח"כ צריך קרא דלא נדמי לקנס וגלי לן קרא דמ"מ לנשואין בעינן ראוייה לו וממעטים לח"כ וכן לח"ל כיון דמצד דחייה עשה לל"ת ליכא כיון דכי אמרה לא בעינא ליכא עשה וא"כ בעצמותו אינו ראוי לו וצע"ג:

משנה ט

[אות מו] **בהרע"ב ד"ה המית שורי**. **דקסבר כופרא ממונא**. משמע דאילו כופרא כפרה הוי קנס וזה תמוה דהא בב"ק (דמ"א ע"ב) דמשנינן דר"א סבר כופרא כפרה מש"ה אפי' בתם לא הוי קנס עיי"ש. וגם הא בב"ק (מ' ע"א) אמרי' דכ"ע כופרא כפרה וא"כ יקשה ממתני' דהכא דמשלם ע"פ עצמו וכן הרמב"ם פסק כופרא כפרה ואפ"ה פסק דמשלם ע"פ עצמו וצע"ג. וע' בפני משה על הירושלמי (פ"ד דבב"ק ה"ד):

[אות מז] **תוי"ט ד"ה האומר כו'**. **מדתנן בתו של פלוני כו'**. בלא"ה מוכח כן דהיכא דלדידיה היא כמפותה מחלה ואי דמשכחת באמר שפיתה אותה ברשות אביה ועתה בגרה דלא הוי מחילה כיון דבשעת ביאה לא הוי דידה כמ"ש התוי"ט (רפ"ד) בשם הר"ן. ואף לשיטת הסוברים דבבגרה קודם העמדה בדין בושת ופגם לאביה מ"מ י"ל דמיירי במת אביה והבת היא יורשת א"כ גם דקדוקו של התוי"ט ליתא דמה"ט נקט פתיתי את בתו של פלוני היינו דבשעת פיתוי היתה של פלוני:

[אות מח] **שם ד"ה המית. דאף ע"ג דבכלל כפל יש קרן**. היינו דמרישא בפתיתי דמחייב בבו"פ ומ"מ פטור מקנס היינו דכל אחד הוא ענין בפ"ע ואינו כלול הבו"פ בתוך הקנס. אבל כפל דהוא שני פעמים קרן הוי כמו קרן מרובה בזה הוה ס"ד כיון דמחייב במקצת מהכפל דהיינו הקרן יתחייב בכולו. ודוחק, ולהסוברים דבגרה או מת האב עד שלא עמד בדין הבו"פ דאב או דאחיה. י"ל דמדרישא הו"א דמיירי דוקא בגוונא זה דבהודאתו מחייב עצמו בבו"פ להאב או לאחיה ובקנס לדידה בזה פטור מקנס. אבל גנבתי דמחייב הכל לבעלים ס"ד מגו דמהני הודאתו לזה על הקרן יהנה ג"כ על הקנס כיון דהכל לחד גברא:

פרק ד

משנה א

[אות מט] **תוי"ט ד"ה נערה כו'. לאביה נמי פשיטא מדקא יהיב מפתה**. וכתב תוס' אף ע"ג דאיכא למימר דהא דמחייבים מפתה היינו בקטנה דלאו בת מחילה היא (והא דאינו נותן צער אף דפיתוי קטנה אונס מ"מ כיון דעושית ברצון אין לה צער). וכרבנן דאמרי יש קנס במקום מכר. מ"מ משמע לי' דבנערה מיירי דפשטא דמתני' אאלו נערות דרישא קאי עכ"ל. ולכאורה בפשוטו ניחא דא"א לומר דמיירי בקטנה דהא קתני בסיפא דמתני' שם והמפתה לכשיוציא כו'. ואם בקטנה כיון דפיתוי קטנה אונס מחייב לישאנה כמו אונס: [אות נ] **במשנה עד שבגרה**. וכן נשאת קודם העמדה בדין אבל נתארסה אף לרע"ק דמתני' (ג' בפ"ג) דנתארסה קנסה לעצמה מ"מ בנבעלה קודם שנתארסה ואחר כך נתארסה קודם העמדה בדין הקנס לאביה:

משנה ג

[אות נא] **במשנה יש לה אב ואין לה פתח בית אב**. בתוס' הקשו למ"ד בסנהדרין נקטעה יד העדים פטור דבעינן קרא כדכתיב ה"נ נימא בעינן קרא כדכתיב. ותירצו דשאני הכא דגלי קרא ומתה לרבות הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה והיינו נמי אין לה אב עכ"ל. והו"ה דהומ"ל דמדאיצטריך בישראל למעט הורתה ולידתה שלא בקדושה אף דממילא אין לה אב. אולם ק"ל דהא תוס' בדיבור שלאח"ז ד"ה ואימא לרבות וכו' כתבו דבחליצה דאייתר בישראל ממעטינן אף הורתו ולידתו בקדושה אבל הכא דבישראל לא אייתר מסברא לא היינו ממעטינן הורתה ולידתה בקדושה וע"כ קרא דומתה בא לרבות הורתה שלב"ק ולידתה בקדושה עיי"ש לפ"ז קשה לי למ"ד בעי קרא כדכתיב מנ"ל דומתה מרבינן הורתה שלב"ק ולב"ק דלמא ומתה אתי להורתה ולידתה בקדושה דאי לא

כ' ומתה היינו אומרים דבישראל לא איצטריך ללידתה שלב"ק דבלא"ה ממעט כיון דאין לה אב ובעי' קרא כדכתיב ועל כרחך דבישראל ממעט להורתה ולידתה בקדושה כמו בחליצה לזה אצטריך ומתה לרבות הולדב"ק. וע"כ בישראל קאי להורתה שלא בקדושה ולב"ק ומוכח באמת דלא בעי' קרא כדכתיב. וצע"ג:

[אות נב] **הרע"ב ד"ה הר"ז בחנק. דכתיב כי עשתה נבלה בישראל**. מבואר בסוגיין דבישראל אתא למעוטי הורתה ולידתה שלא בקדושה וק"ל למה דס"ל לתוספות פ"ק (י"א ע"א) דההיא דגר קטן מטבילין ע"ד ב"ד דזכין לאדם שלא בפניו הוי רק גר מדרבנן אבל לא מדאורייתא דקטן לית ליה זכייה מדאורייתא ולא משכחת מדאורייתא גר קטן רק בנתגיירה אמה כשהיא מעוברת עיי"ש א"כ נהי דמתני' דהכא דנתגיירה פחותה מבת ג' דהיא בחנק היינו באמת דאחר שגדלה חזרה וטבלה לשם גירות ואח"כ זנתה ומ"מ הוי חידוש דאינה בסקילה דמ"מ אחרי שהיתה מחזקת עצמה לגיורת דרבנן היא בחזקת שלא נבעלה אבל מ"מ קשה למאי צריך קרא למעט לידתה שלא בקדושה הא מה"ת אין הב"ד מגיירים בעודה קטנה עד שתגדל. וא"כ היא בחזקת בעולה וממילא ליכא סקילה וצ"ע:

[אות נג] **שם בהרע"ב ד"ה ולא מאה סלע. דכולה פרשה בישראל כתיבא**. וכ"כ רש"י. משמע דמהך קרא דכי עשתה נבלה בישראל ילפי' הכל דבישראל קאי אכולה פרשה וכ"כ תוס' ד"ה א"כ בישראל בתירוצם הא'. אבל תמוה לי הא להדיא קתני בברייתא בתולת ישראל ולא בתולת גרים הרי דלענין לעונש הבעל כתיב ביחוד ישראל למעט גיורת וכמו שכתב תוס' באמת בתירוצם הב' ומה עלה על דעתם בקושייתם ובתירוצם הא' וצ"ע:

משנה ד

[אות נד] **בהרע"ב ד"ה ובמעשה ידיה. דכתי' וכו'**. בש"ס (קדושין ד') מצרכינן לב' קראי בקדושיה ובמעשה ידיה דאי כתיב קדושיה ס"ד משום דלא טרחה בה אבל מעשה ידיה דטרחה י"ל דלעצמה ואי כתיב מעשה ידיה י"ל משום דמתזנא מיניה ואע"ג דאין האב חייב לזונה דרך האב לזונה. תוס' (גיטין דמ"ז ע"ב ד"ה ולביתך). והא דלא ילפי' מציאה מקדושיה ומעשה ידיה דמה להנך דמפסיד האב על ידה. דבמעשה ידיה מפסיד מזונות ובקדושיה מפסיד זכותו דנפקא מרשותו תוס'. וק"ל היאך יהא אפשר ללמוד מע"י מכסף קדושיה הא באמת אביה מקבל קידושיה וא"כ הכסף קדושיה מצד עצמותו הוא לו כדאמרי' השתא אביה מקבל קדושי' אבל מע"י דיזכה אביה בשלה לא ידעי' וצע"ג:

[אות נה] **תוי"ט ד"ה ומקבל את גיטה. כיון דאיכא מ"ד דלא ס"ל הכי**. אני בעניי לא מצאתי פלוגתא דתנאי בזה אם ארוסה יש לה כתובה או לא אלא דהוא איבעי' בש"ס ס"פ הכותב ופשיט לה מכמה מתני' וברייתות ודחי' לה. ואיך שייך לומר דמתני' סובר דאין לה כתובה או דנקט דלא נחית לפרש בפלוגתא:

[אות נו] **שם ד"ה שאוכל כו'. וא"כ קשיא אמאי שייר**. והמהר"ם שי"ף תירץ (ברפ"ו דכתובות) דהא באב לא שייך כלל הדין דאינו יורש במקום שיש בן דהא אי אפשר שתלד קודם שתבגר וממילא לא הוי ברשות האב כיון דבגרה וכיון דמתניתין רצה למתני דזכיות הבעל הם יותר מזכיות האב עד שתבגר אם כן לא מצי למתני לענין ירושה במקום שיש לה בן דהא זהו לא שייך קודם שתבגר וליכא שייכות בשום פעם שהאב לא יירש את בתו קודם שתבגר עיי"ש. אך עדיין קשה איך קתני יתר עליו הבעל הא גרע כחו מאב לענין ירושת ראוי (ב"ב דף קי"ג א') גם לענין מע"י גרע כח הבעל דהא יכולה לומר איני ניזונית וא"ע וההעדפה לעצמה. אבל לגבי האב אם אומרת א"נ וא"ע ההעדפה להאב כדאיתא במסכתין דמ"ג ע"א. גם קשה דלתני יתר עליו הבעל לענין ירושה דאם מכרה ונתנה אין האב יורש. והבעל יורש ומוציא מן הלקוחות מכח תקנת אושא. ואף דיש לומר דמתניתין לא רצה לתני מה שהוא רק אחר תקנת אושא. מכל מקום למה דאמרי' ר"פ האשה שנפלו לימא תנינא לתק"א דרצה לומ' דמתני' דקתני מה שהוא לאחר תק"א יקשה כנ"ל. ולזה נראה דמתני' חשיב רק כללי שרשי זכיות מה שיש לאב ומה שיש יתרון להבעל שם ירושה ושם מע"י אבל לענין פרטי דיניהם לא חשיב:

משנה ה

[אות נז] **בתוי"ט ד"ה עד כו'. וקודם אביי ורבא אין הלכה כו'**. ולא ידעתי מאי צורך באריכות הזה הלא להדיא מסקי' בסוגיא בתיובתא לרב אסי מברייתא מפורשת:

משנה ט

[אות נח] **במשנה הרי גיטה וכתובתה תרפא וכו'**. מלשון זה דייק הרשב"א בתשו' (סי' אלף רנ"ד) דאינו יכול לגרש אשתו בע"כ אם אין לו לשלם כתובתה:

פרק ה

משנה א

[אות נט] **תוי"ט ד"ה כותבת כו'. כשל תורה**. אין זה מספיק דהא ר"י ס"ל בדאורייתא בדבר שבממון תנאו קיים. ובסוגיי' איתא דס"ל לר"י כתובה דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה:

[אות ס] **שם בתוי"ט ד"ה כל הפוחת. ואף ע"פ שהר"ב פוסק בספ"ז וכו' כ' הר"ן**. אין זה מוכרח בדעת הרע"ב דיש לומר דפוסק כר"מ ביסוד דהוי בעילת זנות אבל במה דס"ל לר"מ דתנאו בטל י"ל כיון דקי"ל כר"י דבדבר שבממון תנאו קיים אין לה כתובה אלא דהוי בעילת זנות כיון דר' יוסי ס"ל בסוגיי' דתנאו קיים י"ל דקי"ל הכי. וכן כתב הר"ן בפשיטות דמשמע כן אלא דבדעת הרמב"ם כתב דקי"ל דעשו חיזוק יותר משל תורה אבל בדעת הרע"ב אינו מוכח כן. ומה דס"ל לר"מ דהפוחת תנאו בטל משום דכתובה דאורייתא אף דנקט נמי ולאלמנה מנה וכתובה אלמנה היא דרבנן מ"מ כיון דעיקר כתובתה דאורייתא תנאו בטל. תוס'. ואפשר לומר נמי הא דס"ל לר"מ דמדרבנן תנאו קיים ול"א דעשו חיזוק היינו דליכא גבי' צד דאורייתא ל"ש לומר כשל תורה כגון אי מזונות היא דרבנן וכן כתובה אבל כיון דכתובה דאורייתא עשו בכתובת אלמנה חיזוק כשל תורה היינו שיהא שוה כמו הכתובה דהבתולה דהוא דאוריי'. וכמ"ש תוס' (ב"ב דף מ"ט ד"ה וכדרב כהנא) לחלק לרב בין ירושה דס"ל דעשו חיזוק כיון דשאר ירושות דאוריי' עשו ירושות בעל כשאר ירושות דאוריי' אבל בפירות לא עשו חיזוק עיין שם:

משנה ב

[אות סא] **במשנה הגיע זמן ולא נשאו**. ברש"י בכתובות (ד' מ"ח ע"ב) ולא נשאו כגון שעכב החתן או אונס שלו. וקשה לי הא לל"ק דריש מכילתין חלה הוא אינו מעלה לה מזונות א"כ מתני' רק בעיכב בפשיעתו. וללי"ב שם הוא אבעי' דלא אפשטה וגם הא האבעי' גם באונס מצידה דחלתה היא. וא"כ איך בחר רש"י לפרש אונס שלו וצ"ע:

משנה ה

[אות סב] **במשנה לעשות בצמר**. והוא לבעל דאל"כ מי ישגיח עליה ותלך בטל. הר"ן:

[אות סג] **בתוי"ט ד"ה יושבת כו'. ובכפיה הני לא כפי כו'**. הא דהוצרך רש"י לב' החילוקים לחלק בין הצעת המטה לפריסת סדין ובין ע"י כפיי' לעצה טובה היינו דהוקשה לרש"י דד' יושבת בקתדרא משמע דא"צ לעשות לו שום דבר מש"ה ס"ל לרש"י דמתני' מיירי שא"י לכוף אותה. ומ"מ הוצרך לחילוק הצעת מטה לפריסת סדין דלישנא דמתני' ג' אינה מצעת לו המטה משמע דאפי' דרך עצה טובה לא. דומיא דאינך ב' אינה מבשלת. משנה למלך:

משנה ו

[אות סד] **במשנה המדיר את אשתו מתשמיש**.*) קשה לי הא לפ"מ דפסקינן כשמואל בגיטין (דף י"ח ע"א) דג"ח דהבחנה מונין מיום הכתיב' א"כ אמאי כופין אותו להוציא אחר שבת א' הא אפשר להמתין ג"ח דיכתוב לה הגט עתה ואם לא ימצא פתח תוך ג'

חדשים ינתן לה הגט ולא מגרע בזה דהא ממילא אסורה להנשא עד ג"ח לאחר נתינת הגט ולאחר ג"ח תהיה מותרת להנשא מיד וצ"ע: *) (סבר רבינו שהגמ' פריך מגמל כו' ובודאי לא ניחא להו למימר שלא חלקו חכמי' בזה. אך באמת הקושיא ג"כ אפילו לרב דמונין מיום הנתינה מפני מה תקנו חכמים במפרש א' או ב' שבועות הי' להם לתקן ג' חדשי' דבהבחנה ג"כ צריכה להמתין. ואם יגרע באם שנדר יותר שצריכה להמתין עוד ג"ח הרי רב ס' בכאן שבסתם וה"ה על יותר מהזמן צריך לגרש תיכף ולא מגרע בזה. ומוכרחים אנו לומר דסברתם הוא כשיש לה בעל היא מצערת על נדר שלו. ובזה ג"כ נתישב קושית רבינו דגם לשמואל אשתו היא. אלא שזה גזר משום שתי נשים וזה לא גזר. ועיין בגיטין שם בתו' ד"ה השולח):

[אות סה] **בהרע"ב ד"ה ב"ש אומרי' כו'**. **אם הדירה כו'**. קשה לי הא לפי מה דפסקי' כשמואל מתני' גם בהדירה סתם דמ"מ תמתין ב' שבתות לב"ש ושבת א' לב"ה דשמא ימצא פתח לנדרו:

משנה ז

[אות סו] **במשנה כנגד כתובתה**. אבל לא מנכסים שנפלו לה בירושה. ולפ"ז פליג ר"י בתרתי דפוחתים גם מנ"מ וגם אף בלית לה פוחתים על העתיד דשמא תפול לה. והר"ן כתב דיש שפירש דגם לת"ק פוחתים אף מנ"מ ופליגי רק בלית לה דת"ק ס"ל דאין פוחתים על להבא ור"י ס"ל דפוחתים על להבא. והנך ז' דינרין אף דאינם שוים דשל כתובה שוים רק כפי טובת ההנאה ובנ"מ שוים יותר וכן בנכסים שאין לבעלה רשות בהם שוים עוד יותר מ"מ השוו חז"ל מדותיהם לפחות לעולם ז' דינרים דהרי בכתובה ג"כ אין שוים לעולם. דשל ילדה הט"ח הוא ביותר משל זקינה:

ומדברי תוס' (ריש פרקין ד"ה ולמורדת) נ"ל לדייק דס"ל דלת"ק אין פוחתים מנ"מ. ולאינך שיטות צ"ל דקאי התם לדינא דרבותינו דמפסידים לה ביחד כל הכתובה דלדידהו אין מפסידין לנ"מ שלה ולענין זה נ"מ דת"כ הכתובה או דמיירי באומרת מאיס עלי דמפסידין לה כל הכתובה ביחד דה"נ איתא בסוגיין כלתי' דר"ז אימרד' פירש"י דאמרה מאיס עלי. **אמנם** תמוה לי דהרא"ה כתב בר"פ ולמורדת כלומר שפוחתים לה מן הכל בין מן כתובה בין מן תוספת עכ"ל. דמשמע מדין פחת לדינא דמתני' ואילו הכא בסוגיי' כתב בפשיטות דלת"ק גם מנ"מ פוחתין וא"כ למאי הלכתא אמרי' דת"כ ככתובה הא בלא"ה פוחתים דלא גרע מנ"מ וצלע"ג:

פרק ו

משנה ו

[אות סז] **תוי"ט ד"ה מה כו'. פירש הרע"ב עישור כו'**. בשטה מקובצת כ' הא דפירש"י כן משום דס"ל כהרמב"ם דבדבר שאינו קצוב לא מהני מחילה וא"כ אין חידוש במה שתוכל להוציא כשתגדיל וגם אף בניסה כשהיא גדולה נימא כן אלא ע"כ דס"ל דמגבי' לה ע"ג והוי קצוב. ובספר כתובה כ' דס"ל דלא מהני מחילתה דקטנה אף דהפעוטות מקחן מקח ומתנתן מתנה היינו במטלטלין מ"מ כיון דפרנסה לא נגבית רק ממקרקעי כקרקע דמי כמ"ש המרדכי. וא"כ אם איתא דהכא מיירי כשגובית לפי אומדנא דאב הא בכה"ג דגובים גם ממטלטלים כמ"ש תוס' פרק נערה יהיה מהני מחילתה ואמאי תוכל להוציא' כשתגדיל. ויסוד הדבר זה הוא בר"ן פ' נערה (דפ"א ע"ב) הרשב"א כתב דאפי' ארסוה מדעתה לא הפסידה מזונותיה משום דאין מעשה קטנה כלום וכדתנן פ' מציאת האשה יתומה שהשיאוה וכו' יכולה היא משתגדיל להוציא מידן אעפ"י דקי"ל דהפעוטות מתנתן מתנה במטלטלין מזונות ופרנסה שאני דכיון דאינן אלא מן הקרקע הו"ל כמקרקעי (ולענ"ד מדברי תוס' כתובות (דפ"ו ע"א ד"ה תיזיל וכו') מבואר דחולקים ע"ז וס"ל דאף בנגבית רק מקרקעי מהני מחילת פעוטות) והר"ן שם כ' עלה דמתני' די"ל דאע"ג דהשיאוה מדעתה מסתמא לא מחלה עיי"ש וא"כ ממילא ממה דכ' רש"י מדעתה רבותא קמ"ל דאפילו נתרצית לא הוי מחילתה מחילה דמשמע דדנין אותה למחילה אלא דלא מהני מחילתה. וע"כ מסברת הרשב"א הנ"ל ממילא מוכרח רש"י למנקט דמיירי בליכא לאמוד אלא מדין עישור דגובה רק ממקרקעי ומתוך הדברים אלו תמוה לי דברי הר"ן במתניתין דהכא דכ' תחלה לישנא דרש"י מדעתה וכו' אין מחילתה מחילה. ואח"כ מיד כ' מה שראוי להנתן לה כ' רש"י עישור נכסים ואפשר דת"ק ה"ק מה שראוי להנתן לה לר"י לפי אודמנא דהאב ולרבנן לפי שומת הנכסים עכ"ל והא ע"כ לא מיירי בלפי אומדנא דכיון דגובית ממטלטלים מהני מחילתה וכמ"ש הר"ן בפ' נערה הנ"ל וצל"ע:

משנה ז

[אות סח] **תוי"ט ד"ה מעכשיו. משום הא דמקשה הר"ן**. אף דמבואר בסוגיא דב"ב שם דדוקא למכור אינו יכול אבל יכול ליתן וא"כ נימא הכא וכי אינה אלא שדה ואומרת שנותנת להבעל מ"מ קושי' הר"ן על לשון מתני' והיא רוצה למכרה. ויעויין בהגהת אשר"י (ספ"ו דכתובות) דכתב דפחות מבן כ' אין ממכרו ממכר ואין מתנתו מתנה ותמוה לי הא מפורש שם בב"ב דמתנתו מתנה:

פרק ז

משנה א

[אות סט] **תוי"ט ד"ה המדיר כו'**. **ואכתי איכא למידק דכי נמי כו'**. בפשוטו לק"מ דהא באמת א"י לומר כן רק בספקה מע"י למזונותיה ולדברים קטנים דארגלה בבית אביה. וא"כ ל"ש לומר דמה הועילו חכמים בתקנתן דהא באם לא יספוק מע"י למזונותיה אין בידו לומר כן. ופשוט:

משנה ב

[אות ע] **בתוי"ט ד"ה שלא תטעום וכו'**. **דאל"ת הכי מאי שנא כו'**. היינו דאלת"ה אלא דמיירי בנדר הוא ממילא ליכא לאוקמי בנדר רק שלא תטעום אחד מפירות דאין בידו להדירה ונצטרך לאוקמי דתלה הדבר בתשמיש שאמר אם תטעום א' מפירות יאסר הנאת תשמישך עלי. וא"כ יקשה תטעום ותמתין שבת א' או בתלנהו במזונות תטעום ותמתין ל' יום. **ומ"ש** התוי"ט ומסיק הר"ן בטעמא דמתני' וכו' באמת בהך בבא דלא תטעום לא צריכנא להכי דכיון דמוקמינן בנדרה היא וקיים לה הוא מוקמי' כפשטא בלא תלתה בשום דבר ומש"ה יוציא מיד דאינה יכולה לסבול אפי' יום א' (ומיירי בנדרה לכל זמן שתהיה תחתיו דאי בנדרה סתם מה תרויח בגרושין תוס'. והר"ן כתב דאף בנדרה סתם יכולה לומר לא בעי' גברא דמקיים לי נדרי) אבל מה דמסקינן בסוגיין בטעמא דמסני סני היינו משום סיפא המדיר את אשתו שלא תתקשט דקאמר ר' יוסי בעניות וכו' דזה מיירי ע"כ בתלתה לקשוטה בתשמיש דבלא תלתה הא ס"ל לר"י (בפי"א דנדרים) דקישוט לא הוי עינוי נפש ואין הבעל יכול להפר. ובזה יקשה תתקשט ותאסר שבת א'. ועלה מסקי' בסוגיין דבנדרה איהי ושתיק לה סברה מיסני סני לה. ולפ"ז לפי"מ דכתב התוי"ט ברפי"א דנדרים דר' יוסי ס"ל בקישוט דמדין עינוי נפש א"י להפר אבל מדין בינו לבינה יכול להפר עיי"ש. א"כ גם בקישוט י"ל דמיירי בלא תלתה בתשמיש וא"כ ליכא הכרח כלל לסברת מסני סני לה וי"ל באמת לדינא דאם תלתה בתשמיש וכדומה דתמתין כשיעור המפורש. **אולם** לפמ"ש הר"ן דממתני' דלקמן דאמר לה ע"מ שתאמרי לפלוני וכו' מוכח דמיירי בתלתה בתשמיש דאמרה אם לא אומר לפלוני כו' יאסר עלי תשמיש או מזונות וכ"כ הטור לקמן בבבא דהמדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה דמיירי בכה"ג וכמו שהעתיק התוי"ט לקמן. א"כ גם לדידן מוכח דקימ"ל דמסני סני. דאין לומר דתלנהו בפירות או בקישוט לת"ק דא"צ לסבול יום א' דהו"ל לר"י ולר' יוסי

לאפלוגי גם בסיפא וכדמוכח לומר כן מהא דלא מוקי בסוגיין בבא דקישוט בתלתה בפירות כמ"ש תוס'. אלא ע"כ דקימ"ל דמסני סני לה. ודו"ק:

משנה ד

[אות עא] **תוס' חדשים ד"ה הר"ב סד"ה רגל א' כו' דהלכה כשמואל בגמרא כו'**. זהו טעות דהא בנדרה היא דאמרי' מסני סני לה וע"כ מיירי בפרשה שיעור רגלים:

משנה ה

[אות עב] **תוי"ט ד"ה א"ל על מנת. אני מיפר לך ע"מ**. ק' לי הא קיי"ל בש"ע יו"ד (סימן רל"ד) דא"י להפר ע"י שליח וא"כ המעשה ההפרה דא"א לעשות ע"י שליח יהא התנאי בטל ומעשה קיים כדקי"ל בחולץ ע"מ שתתן לי מאתים זוז דא"צ לקים התנאי כיון דהמעשה א"א לקיים ע"י שליח כדאמרי' בכתובו' (דע"ד) ובתשובה הארכתי בעז"ה:

משנה ז

[אות עג] **הרע"ב סד"ה שאין עליה כו'. אבל בשאר נדרים מקודשת**. דעת הרי"ף דאפי' ביש בהם עינוי נפש מ"מ מסתמא לא קפיד בהו:

משנה ח

[אות עד] **תוי"ט ד"ה האב כו'. אמרינן כאן נמצאו כאן היו**. וסיפא דמתני' אתיא ג"כ ככ"ע אף כר"י דדוקא בפ"ק דא"א כשנאנסה תחתיו דקתני הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים דמשמע מיד שנשאה נבעלה ואתרע רשות האב. אבל הכא בסיפא דאפשר שנולד הריעותא ברשות הבעל גם ר"י מודה. **ועיין** בסוגיין דרב אשי משני רישא מנה לאבא בידך וסיפא מנה לי בידך ופי' הר"ן דמתני' מיירי דהבת טוענת ברי (והאב שמא ובריא דכתובה לאב הוי שמא ובסיפא כתובה שלה טענת ברי) עיי"ש. ולפ"ז לא אצטריך לן לסברת חדא במקום תרתי די"ל משה"ה לא מהני בסיפא עדים משתתארס כיון דטוענת ברי אף דאתרע רשות האב מהני כההיא דפרק קמא במשארסתני נאנסתי וכדסבר רבא. **ועיין** בר"ן דכ' דמדסתם הרי"ף כסתמא דמתניתין היינו דסבר כאוקימתא דרבא. ולכאורה יש לעיין דאדרבה דא"כ הו"ל להרי"ף להביא טעמא דחדא במקום תרתי. וגם מה"ת לא נפסוק כר"א נגד רבא. וביותר י"ל דרבא לטעמיה אזיל דס"ל בב"ב (דף קל"ה ע"א) גבי זה אחי דברי עפ"י אחר מהני. וה"נ מהני ברי דהבת להאב. מש"ה הוצרך לדחוק במתני' דגם היא טוענת שמא ועד משתתארס לא. דהוי חדא במ"ת. אבל למאי דקי"ל דברי ע"פ אחר לא מהני י"ל דרויחא יותר אוקימתא דר"א ומש"ה סתם לה הרי"ף כפשטא דמתני'. ועיין ודו"ק:

[אות עה] **שם בתוי"ט ד"ה אבל במומין. וקאי בין ארשות אב בין ארשות בעל.** ר"ל דמכח הקושיא דהא קאי אמתני' דלעיל דמיירי בהתנה. הי' אפשר לתרץ אי דקאי אירישא דנמצא ברשות האב דעל האב להביא ראיה עלה אמרי' דבמומים שבגלוי א"צ האב להביא ראיה דאילו הי' המומין היה חזי לה ומוכח דבאמת נולדו אח"כ ומה דקתני א"י לטעון היינו בלא בירור שהיה המומין קודם אירוסין. או דהיה אפשר לומר דקאי אסיפא דנכנסה ברשות הבעל וכיון דלא התנה בשעת נשואין כדקתני במתני' דלעיל כנסה סתם אמרי' דחזי לה ומחל עלה אבל השתא דמתרצי' דאמרינן דהתנאי היה על מומין אחרים מצי קאי בין ארשות אב ובין ארשות בעל ובשניהם הפי' דא"י לטעון דאפילו הביא ראיה אינו כלום:

משנה י

[אות עו] **בהרע"ב ד"ה והמקמץ. מקבץ צואת כלבים.** כתב רש"י לא ידעתי מה צורך בה אבל באשכנז ראיתי ששורים בהם הבגדים עכ"ל. וע' ברכות דכ"ה ע"א בהא דאמרינן שם לא יקרא ק"ש נגד צואת כלבים בזמן שנתן עורות לתוכן כתב רש"י שדרכן לתתן בעבוד עורות וצ"ע. וכן איתא בילקוט (פ' בא) בפסוק ולכל ב"י לא יחרץ כלב לשונו. ולא עוד אלא שזכו לעבד עורות מצואתן לכתוב בהם ס"ת תפילין ומזוזות:

(**נ"ל** דרש"י לא רצה לפרש כמו בברכות דא"כ מאי פריך הגמרא קשיא לר' יהודה עיין בתוס' לכן כתב רש"י לא ידעתי פי' בלא בורסקי ועיין בריטב"א שמיישב קושיית התוספות ונשאר קושית רבינו על רש"י. ועיין ברש"י חגיגה (דף ד' ד"ה המקמץ) מפ' במסכת כתובות המקמץ בידו צואת כלבים ואומר אני כי לתקן בהן עורות כו' ועי"ש וצע"ג שדברי רש"י שם סותרים למה שפירש כאן וגם הלשון מה שכתב ואומר אני הלא היא גמרא בברכות וכנ"ל):

פרק ח

משנה א

[אות עז] **תוי"ט ד"ה בש"א תמכר כו'. שמדעתו הוא מפקיר.** והתנן העומר שהוא סמוך לגפה כו' הרי היא קל לבעה"ב וחומר לעניים. שעדיין לא זכו בהן. אף הכא קל הוא לאשה ואינו חומר להבעל שעדיין לא זכה בהן א"ל מכיון שקידשה לזכותו ולזכותה נפלו עכ"ל הירושלמי וקשה לי אמאי פריך ממתניתין דעומר שהוא סמוך לגפה דתני לה במשנה ד' (פ"ד דעדיות) ולא פריך ממתני' ג' שם כל עומרי השדה של קב קב וכו' קל הוא לבעה"ב וחומר לעניים. ובפרט דפריך תחלה מהפקר לעניים דהוא רישא דמתני' ג'

שם ושביק לסיפא דמתניתין ופריך ממתניתין ד' דסמוך לגפה. וצ"ע. ובר"ש (פ"ו מ"ה דפיאה) הביא הירושלמי הזה וכתב עלה ומשנתינו לא מצאנו בעדיות אבל פלוגתא דהפקר לעניים ופלוגתא דהעומר של ד' קבין שנוייי' שם עכ"ל. ולפנינו איתא כן בעדיות. (*כבר נזכר זה בדברי רבינו (בפ"י מ"ה דפאה באות ס') יעו"ש):

[אות עח] **שם בתוי"ט ד"ה ובה"א לא כו'**. **דמוחין אנו לו**. וכ' המ"ל (פ"ו הלכה א' מהלכות זכייה ומתנה) דזה רק אם באה למכור הב"ד אומרי' ללוקח דלא ליזבן ולא יתן מעותיו להפסיד אבל בנותנת במתנה ל"ש לומר דאומרים לו שלא יקבל במתנה ומש"ה לא נקט במתני' אלא לא תמכור ומה דקתני ברישא אלו ואלו מודים שמוכרת ונותנת באמת נותנת אשגירת לישנא הוא עיי"ש:

[אות עט] **שם בתוי"ט ד"ה עד שלא נישאת ונישאת. משמע שנפלו לפני נישואין ואין דבר מפסיק**. תוס' לא כתבו כן מסברא אלא דהוכיחו מדפרכינן בסוגיא על רב ושמואל דאמרי בין שנפלו לה קודם שנתארסה וניסת דמכרה בטל דכמאן דלא כר"י ודלא כרבי חנינא ב"ע והא הוי כר' חנינא ב"ע דבעי לומר דאפילו בנפלו לה קודם שנתארסה ונשאת דמכרה בטל (דמה דאמר אמרו לו לא בדרך קושיא בעלמא אלא דס"ל כן לאמת כדהוכיחו בדבריהם בד"ה לא כר"י ממתני' דלקמן בהכותב א"כ למה כתב לה דו"ד א"ל בנכסייך שאם מכרה ונתנה קיים והתם מוקמינן בכותב ועודה ארוסה הרי דבלא סילק עצמו היה מכרה בטל ואתיא כתנא דאמרו לו. והר"ן ס"ל דאמרו לו הוא רק קושיא ומתני' דלקמן ר"פ הכותב מוקי דכותב בעודה ארוסה מועיל לענין נכסים שנפלו אחר הנשואים לימכרם) אע"כ דס"ל להש"ס דעד שלא נישאת משמע דאין דבר מפסיק רק הנישואים דמיירי בנפלה לה באירוסין עיי"ש:

משנה ג

[אות פ] **במשנה המחוברין לקרקע שלו**. אפילו היכא שהפירות גמורים והגיעו לתלוש. הרא"ש:

משנה ד

[אות פא] **תוי"ט ד"ה וביציאתה כו'**. **והר"ן כתב בשם הראב"ד**. גם הרא"ש כתב כן בשם הראב"ד:

פרק ט

משנה א

[אות פב] **תוי"ט ד"ה שאם מכרה כו'**. **אף קושיית הר"ן מסולקת כו'**. אינו מיושב כ"כ דנהי די"ל דאם מכרה לאו דוקא מ"מ כיון דבלא"ה המכירה מהני דיעבד. ועיקר התנאי הוא לענין לכתחלה לא הו"ל למתני' למנקט לשון דיעבד דהא ל"צ לתנאי לענין דיעבד (עיין תוס' ע"ח ד"ה האשה) גם מ"ש התוי"ט וכבר כתב הטור וכו' וא"כ ע"כ לתרץ קושית הר"ן. אינו מוכרח די"ל דהטור ס"ל כתירוץ תוס' דמתני' אתי' כאמרו לו והעתקתי דבריהם לעיל (רפ"ח מ"א בתוי"ט ד"ה עד שלא נשאת):

[אות פג] **שם תוי"ט ד"ה עד עולם כו'**. **ושבמותה לא יאכל פירות כו'**. דאלו לכל ימי חייה אף אם לא כ' עד עולם הכי הוא ועיין מ"ש תוס' בשם רש"י. וע' בתשובת מהר"א ששון (סימן מ"ח):

[אות פד] **שם ד"ה כתב לה כו'**. **וצ"ל דסתם לן כר"י**. לענ"ד י"ל דהוי כרבנן ואשמעינן רבותא דלא נימא כיון דבכתב ובפירותיהן לחוד מסולק מכל פירות. כי כתב ג"כ ובפירי פירותיהן י"ל כיון דנחית למניינא ולא סגי ליה באמירת פירותיהן לחוד דבא למעט דפירות השלישי יאכל קמ"ל דמ"מ אינו אוכל כלל פירות:

משנה ב

[אות פה] **בהרע"ב ד"ה ינתנו ליורשים**. **ולא מהני תפיסה**. לשון רש"י הוא ומבואר דלאו דוקא אם תפס מטלטלים אלא גם תפיסת מעות לא מהני דהא קאי גם על מלוה ביד אחרים. וא"ת מנ"ל לרש"י הא. ודלמא באמת דוקא במטלטלים דמיחסרא גובייא ובא עליו רק מטעם תפיסה בזה אמרינן דתפיסה לא מהני. אבל במעות דמיד נפרע בהם י"ל דאינו בכלל תופס אלא בכלל גביה מהני. וי"ל דמהאי מסכת (דף צ"ב) ראובן שמכר שדה לשמעון וכו' אנן מטלטלים שבק אבון גבך כו' מוכח דגם תפיסת מעות לא מהני. דאילו היה מהני כש"כ שהיה מהני בתופס חוב שהוא עצמו חייב לאבי היתומים. ותמהני על הר"ן ר"פ אלמנה ניזונית שכתב נ"ל דכי אמרינן לכתובה מפקינן מיניה דוקא במטלטלים דמכ"מ מיחסרי גובייא. אבל במעות לא שהרי כבר נפרעה עכ"ל. ובל ידעתי איך לפרש לדבריו האי דאנן מטלטלים שבק וכו'. ואולי י"ל דע"כ לא קאמר הר"ן אלא היכי דלא מיחסרא שבועה והאי דרישא בב' תפיסות מיירי בנאמנות לי וליורשי דבמטלטלים לא מהני דמ"מ מיחסרי גובייא ובמעות מהני. אבל בהאי דראובן שמכר כו' דצריך לישבע כמ"ש בתוס' בזה ל"א כבר נפרעה דהא מחוסר שבועה. ועדיין קשה דהא דעת הרי"ף פרק הכותב גבי הא דאי פקח מייתי לה לידי ש"ד. דבאותן נשבעין ונוטלין שמן הדין היה

נוטלים בלא שבועה אי תפשי ואין רוצה לישבע לא נחתי' לנכסיה ומשמע שם בהר"ן דס"ל ג"כ הכי להלכה. אלא דהביא בשם הרמב"ן דמסתברא דוקא בתפס מעות אבל מטלטלים כיון דגופייהו לא קני מפקינן מיניה והדר לא גבי בשבועה (ובאמת קשה לי דבכתובה אפי' מיניה לא גבה רק ממקרקעי. א"כ גם בתפס מעות אינה תפיסה דהא א"י להחזיק במעות בפרעון דיאמר לה אני רוצה לסלק כדינך בקרקע ומפקינן מינה המעות) א"כ כיון דהלוקח תפס במעותיו לא מיחסרי שבועה דהא בלא שבועה מחזיק בידו כיון דתפס וצע"ג (* עיין לקמן פ"י אות צ"ה):

[אות פו] **שם בהרע"ב ד"ה שכולן צריכין שבועה. שהבא ליפרע מנכסי יתומים**. וכ"כ רש"י וקשה לי הא על זה גופה אנו דנין אם מקרי נפרעת מהיתומים. דכמו דאנו דנין כיון שהוא ביד אחרים עדן לא זכו בהם יתומים ולא מקרי מטלטלי דיתמי ה"נ לענין שבועה הבא ליפרע מנ"י. והו"ל לרש"י ולהרע"ב למנקט שבועה דנפרעת שלא בפניו ל"ת אלא בשבועה. ובזה מיושב היטב מ"ש הר"ן והרא"ש בשם הירושלמי הגע עצמך שפטרוה מן השבועה. ומאי קושיא הא י"ל דרע"ק ס"ל כאבא שאול וכר"ש בפרקין (מ"ח) דלא מהני נאמנות נגד יורשים. ולפי הנ"ל דכיון דהמטלטלים ברשות אחרים אין בכלל שבועת דהבא ליפרע מנכ"י אלא השבועה מדין נפרעת שלא בפניו ובזה מהני הנאמנות לכ"ע:

[אות פז] **בתוי"ט ד"ה לכושל כו'. וכתב הרב רבינו ניסים כו'**. תמוה לי דהר"ן סותר לדבריו בנדרים (דף ס"ה סוף ע"ב) שכתב ולר"מ עדיפא כתובה טפי מבע"ח דמטלטלין דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי וא"כ איך אפשר לומר דר"ט דהכא יסבור כר"מ א"כ בכתובה אף אם אינו ביד אחרים תגבה דהא מטלטלי דיתמי לכתוב' משתעבד לר"מ:

משנה ד

[אות פח] **בהרע"ב ד"ה משביעה כו'. ויכול לגלגל עליה כו'**. אבל בלאו גלגול כגון שלא מינה אפוטרופסת א"י להשביעה על פלכה ועיסתה שהיא ממילא אפטרופסת עליהם דאין אדם דר עם נחש בכפיפה א' ומש"ה נקט אשתו דבזה עיקר פלוגתייהו דרבנן ור"א. וא"נ למ"ש התוי"ט ד"ה המושיב בשם הר"ן:

משנה ה

[אות פט] **בתוי"ט ד"ה אבל משביעה כו'. אבל כשהיא פגמה ומתה כו'**. זהו מילתא יתירתא דאף בלא פגמה כיין דמה בעלה תחלה נתחייבה לישבע שבועת הבא ליפרע מיתומים וכשמתה אח"כ אינה מוריש שבועה לבנים ובפגמה ס"ל לכמה פוסקים דאף בחייה אם מתה אינו גובה ממנו משום דאמ"ש לבניו:

משנה ט

[אות צא] **תוי"ט ד"ה הרי אלו כו'. מגו דיכול כו'**. והא דקתני וכן בע"ח כו' היינו ג"כ כה"ג שהב"ח טוען פרוזבול היה לי ואבד. וזה מודה לו בכך אלא שטען דפרעו דנאמן במגו דלא היה לך פרוזבול ושביעית משמטתו. תוס':

[אות צ] **בהרע"ב ד"ה מן הסכנה. שגזרו כו'**. הרמב"ם (פ"ט מהלכות שמיטה הלכה כ"ד) כתב ואם אמר הי' לי פרוזבול ואבד נאמן שמזמן סכנה ואילך בע"ח גובה שלא בפרוזבול וכתב הכ"מ דהרמב"ם מפרש דאז כשהיה הסכנה תקנו כן להאמין למלוה שהיה לו פרוזבול ואף על פי שעבר הגזירה נאמן שלא לחלק בין זמן לזמן. ופסק כרשב"ג אי משום דמפרש לדת"ק אי משום דהלכה כרשב"ג במשנתינו עיי"ש: (* עיין בפי' המשנה שכתב והלכה כרשב"ג ועיין בתוי"ט (פ"ו מ"ד) מ"ש בשם הר"ן):

פרק י

משנה א

[אות צב] **תוי"ט ד"ה שנייה. וא"צ שיהיה שם מותר דינר כו'**. היינו דא"צ שיהיה מותר על ב' הכתובות דינר אבל מ"מ צריך שיהיה עכ"פ כשיעור כתובת הראשונה ומותר דינר דבזה אם לא היו יורשי השנייה נוטלים בשביל החוב. היה כאן מותר דינר לקיים נחלה דאורייי' מש"ה אף דעתה יורשי השנייה נוטלים החוב לא מגרעה בכך ושפיר מקרי מותר דינר במה דעושים מצוה לפרוע חוב אביהן אבל אם לא היה מותר דינר על כתובה הראשונה לא משוינן ליה מותר דינר ע"י פרעון השנייה (* והמותר יקחו בני הראשונה בתורת כתובת בנין דכרין). דבע"ח מכאן ולהבא הוא גובה ומיד כשמת אביהן קודם שבא הבע"ח היה מועטים וזכו בהם בני השנייה שלא ליתן ממנו כתובת ב"ד. הסכמת הפוסקים:

[אות צג] **שם בא"ד בפרעון כתובת השנייה כו'**. ומקרי מותר דינר. בטור כתב וכן אם גירש א' ומתה (א' בחייה) נלע"ד דצ"ל ומתו בחייו. ואח"כ מת והניח בנים משתיהן בני המתה נוטלים כב"ד אפי' אין שם מותר דינר וכו'. וכתב ב"י עלה שהוא פשוט. ואלולי שאיני כדאי הייתי אומר דדין זה צריכה רבה דהא בסוגיא אמרי' לחד מ"ד בע"ח נעשה מותר ולא כתובה ופירש"י דבע"ח דנוטל מקרי בזה קיום נחלה דאורייתא אבל בכתובה דהן מקבלין ולא פורעים (והיינו במותר שתיהן) לא מקיימי בזה נחלה דאורייתא אלא דאנן קי"ל דאפילו כתובה נ"מ. וא"כ י"ל דהטעם דכשמת והשנייה קיימת היה בזה דין כב"ד כיון דהאם נוטלת והוי כבע"ח ומש"ה אף שמתה אח"כ והיורשים דידה מקבלים

ולא פורעים מ"מ הוי כמרובים ונתמעטו. וא"כ י"ל דבגוונא דהטור כיון דהגרושה מתה בחייו תיכף כשמת זוכים היורשים הראשונים בפרעון כתובת אמם והן מקבלים ולא פורעים י"ל דלא מקרי מותר דינר:

ובאמת בלימוד הישיבה אמרתי די"ל בכוונת הסוגיא דר"ל דבע"ח נעשה מותר ולא כתובה י"ל הטעם דבע"ח דמכאן ולהבא הוא גובה א"כ קודם שגובה הבע"ח יש כאן מותר דינר ואף דהבע"ח בא וגבה הוי כמרובים ונתמעטו (וכמו דכ' הרא"ש דבאם גם בלאו הבע"ח ליכא מותר דינר על כתובת ב"ד לא משוי גביות בע"ח למותר דינר כיון דמכאן ולהבא הוא גובה כמועטים ונתרבו דמי ה"נ י"ל דכל עיקר דבע"ח נעשה מותר כיון דמכאן ולהבא הוא גובה הוי כמרובים ונתמעטו. וכיון שכן י"ל דזהו ההפרש בין בע"ח לכתובה דבכתובה כיון דבחזקת אלמנה קיימי לחד תירוצה בתוס' (כתובות דצ"ו ב' ד"ה נכסי) י"ל דמיד כשמת הוי כגבתה האלמנה ולא מקרי מרובים ונתמעטו. אלא דאנן קי"ל דגם כתובה נעשה מותר היינו דמ"מ הוי מחוסר גובייא ומקרי מרובים ונתמעטו. ולפ"ז י"ל דבגרושה ומתה בחייו דמיד כשמת יורשי הגרושה הוי מוחזקים בנכסים לפרעון כתובה כיון דממילא הם יורשים ושלהם הנכסים הוי כמוחזקים ממש. כמו שכתבתי בארוכה בתשובה לדון דיורשים שמגיע להם חוב מאביהם מקרי קדמו וגבו לגבי בע"ח אחר כיון דמיד הנכסים ברשותם. אלא דשם כתבתי לגבי בע"ח אחר וכאן אני מוסיף די"ל אף לגבי יורשי הראשונה דמ"מ כיון דכולם יורשים כל א' וא' הוי כמוחזק דשם יורש של כל א' על הנכסים וכמוחזקים דמי ולא מקרי כ"כ מחוסר גובייא ולא מקרי מרובים ונתמעטו:

ויש להביא ראיה לזה ממה דאמרי' בסוגיין אמר מר זוטרא משמי' דר"פ הלכתא א' בחייו ואחד במותו יש להם כב"ד וכתובה נ"מ לחברתה ופרכי' לשמעינן כתובה נ"מ ואנא ידענא דא' בחייו וא' במותו יש להם כב"ד עיי"ש וקשה לי למ"ש הרא"ש דיש גאונים כתבו הא דא' בחייו ואב"מ יש להם כב"ד דוקא כשהשנייה מתה דאין יורשים של זה יוצאים נקי לגמרי מנכסים בזה לא אתי לאנצויי אבל באיתא בחיים לא אשכחן די"ל דשייך אנצויי כיון דהיורשים מאלו לא מקבלים כלום והרא"ש דחה זה דא"כ דבאיתא בחיים ליכא דין כב"ד גם כשמתה יהיה כמו מועטים ונתרבו אע"כ דגם דאיתא בחיים איכא כב"ד. ולפ"ז ק' לי מאי פרכי' דלשמעינן רק נ"מ הא מ"מ ס"ד דאחת בחייו ואחב"מ אין להם כב"ד והיינו משום דבהיא בחיים שייך אתי לאינצויי. ואף לאחר שמתה גם היא הוי כמועטים ונתרבו (ומדוקדק בזה לישנא דרע"ק כבר קפצה נחלה לפי האוקימתא דטעמא דרע"ק דאב"ח ואב"מ א"ל כב"ד. היינו שבאמת כשאין יוצאים נקיים ליכא

לאנצויי אלא כשהיתה בחיים כבר קפצה נחלה והוי כמועטים ונתרבו) וההיא דכתובה נ"מ משכחת בא' גרושה ומתו שתיהן בחייו דמיד כשמת היורשים נפרעים ואין יוצאים נקיים בזה ליכא אנצויי. אע"כ כפי הנ"ל דבאמת בכה"ג אין כתובה נ"מ כיון דהם מקבלים ולא פורעים ולדינא צ"ע:

משנה ג

[אות צד] **תוי"ט ד"ה עד כו'. ולכולי עלמא בעינן שיהא אפילו כו'**. לענ"ד א"א לומר כן דהא אמרי' בסוגייא (* לעיל צ"א א') אלא כתרי לישני קמאי ואיפוך והיינו דת"ק ס"ל דסגי בדינר מטלטלי ור"ש ס"ל דוקא מקרקעי. הרי דאיכא פלוגתא בזה:

משנה ד

[אות צה] **תוי"ט ד"ה של זו מנה. והר"ן בר"פ דלקמן כו' אבל במעו' לא שהרי כבר נפרעה**. ק' לי מסוגיא דכתובות (דצ"ב) א"ר אי פקח מגבי להו ארעא. הא בלא"ה יחזיק חובו בעד אחריותו דלא גרע מתפיסת מעות לאחר מיתה מכ"ש זה דתפוס במעות חובו. וצע"ג. ואולי י"ל דתרתי בעי אינו מחוסר גובייא ולא מחסר שבועה ומירי הכא באמת בנשבעה או ביש לזה נאמנות מפורש לי וליורשי. אבל בההיא דאי פקח שצריך שבועה הוי כמו מחסרי גובייא וא"י להחזיק (אפילו המעות) בעד אחריותו. וא"כ לשיטת הסמ"ע (* סי' פ"ז ס"ק כ"ב) דבנשבע ונוטל דתפס דלא נחתי' לנכסיה לא משמתי' לי' ג"כ דבזה עדיף מהיסת דבהיסת כל א' יאמר לא אשבע משא"כ בנוטל שתפס. ועשיתי סמוכים לזה ממ"ש הר"ן בסוגיי' דפוגמת טעם להשמטת הרי"ף איבעי' דפוגמת פחות פחות מש"פ משום דמספק אין נותנים לה בלא שבועה מש"ה כתב סתם פוגמת דהכל בכלל. והיינו דלענין תפיסה ליכא נ"מ דבפוגמ' ממש ג"כ א"צ לישבע להרי"ף ושיטתו דנוטל שתפס לא נחתינן לנכסיה. והא מ"מ נ"מ בתפ' דמספיקא לא משמתינן לה (* דיכולה לומר קים לי) אע"כ כהסמ"ע ובפוגמת ודאי ג"כ לא משמתינן. א"כ בההיא דפקח לא מחסרא שבועה כיון דתפוס ועומד ולא נחתי' לנכסי' ולא משמתי' לי':

משנה ה

[אות צו] **במשנה קודמת לשניה**. אף דכבר קתני כן בתחלת פרקין הראשונה קודמת לשנייה נקט לה הכא לומר דבכה"ג דא' קודמת לחברתה בזה פליגי ת"ק ובן ננס. דלת"ק א"צ האחרונה לישבע משום דס"ל בע"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה ל"ג אבל אלו היו כולם בזמן א' גם לת"ק כולם צריכי' לישבע דבכה"ג מה שגבה גבה כמו שפסק הרמב"ם וכן קי"ל בש"ע (סי' ק"ד ס"ו) דהיכי דהמה שוים אם קדם א' וגבה מה שגבה גבה. ובזה מיושב גם כן סיפא דמשנתינו היו כולם יוצאות בשעה א' חולקי' בשוה. ותמה התוי"ט

דמאי קמ"ל הא תנינא כן במתני' דר"פ. והיינו דבא לומר דביוצאות בשעה א' דכולם חולקות בשוה. וממילא הדין דאם קדם א' וגבה מה שגבה גבה בזה ליכא פלוגתא וגם לת"ק כולם צריכים לישבע כ"כ בתשובת ושב הכהן (סימן ע'):

[אות צז] **תוי"ט ד"ה חולקות בשוה. ברישׁ מתני' דלעיל**. לענ"ד י"ל דממתניתין דלעיל י"ל דמיירי בידוע שנתחייב לנשים כב"א שבודאי כולם שוים. והכא קתני דיוצאות בשעה אחת משמע דאין ידוע לנו זמן ההתחייבות להן רק מתוך השטר היוצאות בשעה א' וממילא הוי דדלמא א' בתחלת שעה וא' בסוף שעה והיה ס"ד לומר בזה שודא. ואשמעי' דמ"מ חולקין וכמ"ש תוספות בסוגיא דשודא לחלק בין ב' שטרי שעבוד לב' שטרי מכר עיי"ש:

פרק יא

משנה א

[אות צח] **תוי"ט ד"ה ואין חייבים בקבורתה. דא"כ ליתני נמי ואין חייבין בפרקונה.** קשה לי הא בלא הטעם דפרקונה תחת פירות ג"כ א"ח לפדותה כיון דא"א לקיים ואותבינך לי לאינתו וכדאיתא להדיא דנ"ב דאפילו נשבית בחיי בעלה ומת אין היורשים חייבי' לפדותה שאין אני קורא בה ואותבינך לי לאינתו. וצע"ג. ובדרך פלפול אמרתי דקושייתם לאביי דסבר לעיל (דנ"א ב') דאלמנה לכ"ג חייב לפדותה שאני קורא בה ואהדרינך למדינתך א"כ לתני דיורשי כהן א"ח לפדותה כיון שהוא תחת פירות ומיושב בזה דקדוק לשונם דנקטו בקושייתם א"כ אמאי איצטריך למידק ולא הקשו על בעל האיבעי' דבעי שומרת יבם שמתה מי קוברה הא מוכח כן ממתני' דהכא דאין לו פי' אחר רק בכה"ג. ולפי הנ"ל ניחא די"ל דהאיבעי' לרבא דאלמנה לכ"ג א"ח לפדותה דר"א גרס לה ולדידי' י"ל דמתני' לא מיירי משומרת יבם ועיקר החידוש משום הרישא דא"ח בקבורתה והא דלא תני ג"כ א"ח לפדותה היינו מטעם הנ"ל דזהו פשוט שאין אני קורא ואותבינך לאינתו ולזה הקשו רק על הפשטן דהוא מרא דשמעתא לעיל (דפ"א) אביי דדייק הכי מלישנא דיורשיה יורשי כתובתה ולדידיה נפשט בלא"ה:

משנה ב

[אות צט] **במשנה וכל שאין לה מזונות**. לאתויי גרושה מן הנישואין. ומתני' דבסמוך וגרושה לא תמכור אלא בב"ד אשמעינן דאפילו לרבנן הכי הוא:

משנה ד

[אות ק] **וכדברי ר"ע כו'**. וכה"ג תנן בפ"ז מ"ב דב"ב:

[אות קא] **שם תוי"ט ד"ה היתה כתובתה ת' זוז כו'. דכי מכרה מנה במאתים.** צ"ל מאתים במנה:

משנה ה

[אות קב] **תוי"ט ד"ה שפיחתו שתות. סתמא אפילו בקרקע.** בפחתו שתות ניחא דאפילו במשהו ראוי להיות בטל דשליח שטעה כ"ש ונתאנה המשלח ג"כ בטל אלא דמ"מ עד שתות קיים דמה כח ב"ד יפה. אבל בהותירו שתות דנתאנה הלוקח בזה יקשה הא אין אונאה לקרקעות לזה כתב הראב"ד דה"ט וכו'. ולפ"ז מ"ש התי"ט בדבור שלאח"ז שתות הכא ביתמי תיקון שיהא בטל אע"ג דקי"ל שתות קנה ומחזיר אונאה. אינו מובן דהא בלא תקנה ג"כ בטל מדינא אפילו בכ"ש כיון דנתאנה ע"י שליח דהיינו הב"ד אלא דעד שתות יפה כח ב"ד ובשתות מדינא בטל:

פרק יב

משנה ב

[אות קג] **תוי"ט ד"ה שהיא כו'. כמה בנות יהי' לו לפי' אינן קצובים.** בתוס' דחו זה דהא גם שעבדו אחים אינה טורפת מהם למזונות כדאיתא בברייתא, וצ"ל כמ"ש התוס' לעיל (דף ג' ע"ב) דאע"פ דקצובים למעלה כיון דאין קצובים למטה דאפשר שתנשא קודם מיקרי אין קצובים ולפ"ז מ"ש התוי"ט בנותיהן לאו דומיא דבת אשתו וכו' לק"מ דלהך מ"ד דהטעם מפני שאין קצובים ליתא לפירכת הש"ס דאף בגרשה ואהדרה אין בנותי' מוציאים ממשועבדים דמ"מ אין קצובים דשמא ינשאו מקודם ושאני בת אשתו דה' שנים מקרי קצוב. וכל סוגית הש"ס קאי למ"ד אין כתובים דכיון דבשעת כתיבה אין בעולם אין קול יוצא. ואף בגרשה ואהדרה דהן בעולם מ"מ מעיקרא אתקן רק לענין בנ"ח כמו במזונות אלמנה וע"ז הקשו דבבנותיו דומיא בת אשתו דהיינו בגרשה ואהדרה וגם קנו מידו לטרפו ממשעבדי מטעם הקנין ודוק היטב:

פרק יג

משנה א

[אות קד] **לא תשבע אלא בסוף.** במהרי"ט כתב די"ל דבדקדוק האריך לחזור דברי חנן להורות לן דלא נימא דדברי חנן דוקא היכא דסופה לישבע על הכתובה אבל אם יש לה נאמנות בכתובתה דלא תשבע בסוף נימא דתשבע תחלה לזה השמיענו דלא תשבע אלא בסוף ולא בתחלה וע' ב"ש (סי' צ"ג ס"ק כ"ט):

[אות קה] **שם בהרע"ב ד"ה ולא כו'**. **תשבע שלא הניח לה כלום**. בנקיטת חפץ. ודוקא אם כבר מכרו ב"ד ונתנו לה או שמכרה לעצמה מנכסי בעלה אבל לותה והבעל טוען הנחתי לה מבואר בהרע"ב במתני' שלאחר זה דנאמן בעל בהיסת וגם דעת הרמב"ם כן (פי"ב מה"א הל' כ"א):